

Girls' mountain

Чызджыты хох

čəždʒətə хох

Девичья гора

Islam Sasiev, Dargavs

Ислам Сасиев, Даргавс

1.1	Чызджыты	хох	тынг	рæсугъд	хох	у	.
	чыздж -ыт -ы	хох	тынг	рæсугъд	хох	у	

girl PL GEN mountain very beautiful mountain be.PRS.3SG

The girls' mountain is a very beautiful mountain.

1.2	Бærzonд	... ахæм	... фалейы	фалæрдыгæй	,	Хъобаны	.
	бærzonд	ахæм	фале	-ы	фалæрдыгæй	Хъобан	-ы

high such at.other.side INESS from the other side Koban GEN

æрдæгæй	иу	фарс	хуины	Уæлæгъя	,	зæгъгæ	.
æрдæг -æй	иу	фарс	хуин -ы	Уæлæгъя	зæгъ	-гæ	

halfABL one side be called PRS.3SG Walaghya say CONV

It is so high, and on the other side, from the other side, from Koban's side one of its sides is called Walaghya, so they say.

1.3	Уым	иу	нæ	фыдæлты	фыдæлтæ		
	уым	=иу	нæ=	фыдæл	-т -ы	фыдæл	-т -æ
	DemDist.IN	=ITER	POSS.1PL=	father	PL GEN	father	PL NOM
дардтой		фос	,	фыс	фос	,	уым
дард	-т	-ой	фос	фыс	фос	уым	=сын
hold,keep	TR	PST.TR.3PL	cattle	sheep	cattle	DemDist.IN	=3PL.ENCL.DAT
уыдис			,	йæдтæ		уæтæртæ	,
уыд	-ис		значит	йæд	-т -æ	уæтæр	-т -æ
be	PST.INTR.3SG			then	PL NOM	PL NOM	and DemDist.IN
лæгæтты		йæдты		хуыссыдышты		сæхæдæг	.
лæгæт	-т	-ы	йæд	-т	-ы	хуыссыд	-ысты
cave	PL	INESS	then	PL GEN	sleep	PST.INTR.3PL	themselves

There our ancestors' ancestors kept their cattle, their sheep, there they had herds, they themselves slept in caves there.

1.4	Уым	иу	бахсæвиат	кодтой	,	фос	иу	
	уым	=иу	ба-	хсæвиат	код	-т	-ой	фос
	DemDist.IN	=ITER	PV	overnight stay	do	TR	PST.TR.3PL	=ITER
æрæмбырд	кодтой		,	цæхх	сын	хастой		уырдæм ,
æр- æмбырд	код	-т	-ой	цæхх	=сын	хаст	-ой	уырдæм
PV gathering	do	TR	PST.TR.3PL	salt	=3PL.ENCL.DAT	carry	PST.TR.3PL	there
æмæ уым	...	æмæ	сын	уæд	хæринаг	хæссын		
æмæ уым		æмæ	=сын	уæд	хæринаг	хæсс	-ын	
and	DemDist.IN	and	=3PL.ENCL.DAT	then	food	carry	INF	
хъуыди		уырдæм	,	æхсæв	уым	чи	зад	,
хъуыд	-и	уырдæм		æхсæв	уым	чи	зад	-*0
be.necessary	PST.INTR.3SG	there		night	DemDist.IN	who	grow	PST.INTR.3SG

уыдонæн

уыдон -æн

DemDist.PL DAT

There they spent the night, gathered their cattle, they brought them salt there, and there... and thither one often had to bring food to those who spent the night there.

1.5	Æмæ	сын	цалдæр	,	æртæ	хойы	хæраæгыл	,
	æмæ	=сын	цал	-дæр	æртæ	хо	-йы	хæраæг -ыл
	and	=3PL.ENCL.DAT	how.many	INDEF	three	sister	GEN	donkey SUPER
ce	,	фсымæртæн	уырдæм	хастой			хæринаг	.
		фсымæр -т -æн	уырдæм	хаст -ой			хæринаг	
3PL.ENCL.GEN	brother	PL DAT	there	carry PST.TR.3PL			food	

And four sisters brought food to their brothers on a donkey.

1.6	Уыдон	та	дзы	уым	карстой	хос	,		
	уыдон	=та	=дзы	уым	карст	-ой	хос		
	DemDist.PL.NOM	=CONTR	=3SG.ENCL.INESS	DemDist.IN	cut	PST.TR.3PL	hay		
æмæ	сæ	,	куыддæр	тигъмæ	схæццае	сты	афтæ	тынг	
æмæ	=сæ		куыддæр	тигъ -мæ	с-	хæццае	сты	афтæ	тынг
and	=3PL.ENCL.GEN		as.soon.as	ridge ALL	PV mixed	be.PRS.3PL	so	very	
тымыгъ	аerpахста		æмæ	тымыгъ	сыстад			,	
тымыгъ	аerp- ахст -а		æмæ	тымыгъ	сы- стад	-*0			
snowstorm	PV	catch	PST.TR.3SG	and	snowstorm	PV stand.up	PSTINTR.3SG		
бæстæтæ	хаста	,	хъумæ	сæ			былаæ		
бæстæ	-т -æ	хаст -а	хъумæ	=сæ			был -æй		
region	PL NOM	carry	PST.TR.3SG	must	=3PL.ENCL.GEN		edge ABL		
раппæрстайд		ахæм	тынг	тымыгъ	уыд	,	æмæ	уæд	
па- ппæрст -айд		ахæм	тынг	тымыгъ	уыд		æмæ	уæд	
PV throw	CNTRF.3SG	such	very	snowstorm	be	and	уæд		
фæтарстысты		мæлæтæй	,	хæрæг	дæр	размæ	нал		
фæ- тарст -ысты		мæлæт -æй		хæрæг	=дæр	раз -мæ	нал		
PV fear	PSTINTR.3PL	death	ABL	donkey	=PTCL	front ALL	no.longer		
цыди		семæ	къæбыла	дæр	уиди			.	
цыд -и		семæ	къæбыла	=дæр	уид -и				
go	PSTINTR.3SG	3PL.COMIT	puppy	=PTCL	be	PSTINTR.3SG			

They mowed hay there, and when they reached the corner, a strong snowstorm caught them, a snowstorm started, covered everything around, and would have thrown them down the ridge, the storm was so strong, that they were afraid of death, and the donkey refused to go forward, and they also had a dog with them.

1.7	Æмæ	уæд	хистæр	ыскывта	:	«	Хуыцæутты	Хуыцау !
	æмæ	уæд	хистæр	ыс- куыт -а			Хуыцæу	-тт -ы
	and	then	elder	PV pray	PST.TR.3SG	god	PL GEN	Хуыцау

And then the older one prayed: "Oh, God of Gods!..

1.8	кæд	нæ	сафыс	уæд	нæ		ам	
	кæд	=нæ	саф	-ыс	уæд	=нæ	ам	
	if	=1PL.ENCL.GEN	destroy	PRS.2SG	then	=1PL.ENCL.GEN	DemProx.IN	
цавд		дуртæ	фæлтая	фестын		кæ	æмæ	
цавд		дур	-т -æ	фæлтая	фе- ст	-ын	кæ	
strike.PTCP.PST		stone	PL NOM	better	PV stand.up	INF	do.IMP.2SG	and
нæ		былаæй	ма	аппарут		»	зæгъгæ	.
=нæ		был -æй	ма	a-ппар	-ут		зæгъ -гæ	
=1PL.ENCL.GEN	edge	ABL	NEG	PV throw	PRS.2PL	say	CONV	

...if we must day, let us better turn into motionless stones, but do not throw us from the ridge"

1.9	Æмæ йæ	Хуыща аерыхъуиста	, Хуыщаумæ	уыцы
	æмæ =йæ	Хуыща аэры- хъуист -а	Хуыщау -мæ	уыцы
	and =3SG.ENCL.GEN	god PV listen PST.TR.3SG	god ALL	that
	тæригъæддзинад схæццаæ	æмæ йæ	сæххæст	кодта
	тæригъæддзинад с- хæццаæ	æмæ =йæ	с- аххæст	код -т -а
	pity PV mixed	and =3SG.ENCL.GEN	PV full	do TR PST.TR.3SG

And God heard them, God had pity and carried out their petition.

1.10	Чызджытæ фестадысты	цавд	дуртæ	...
	чыздж -ытæ фе- стад -ысты	цавд	дур -т -æ	
	girl PL PV stand.up PST.INTR.3PL	strike.PTCP.PST	stone PL NOM	
	цавд	дуртæ	бот	
	цавд	дур -т -æ	бот	

strike.PTCP.PST stone PL NOM

The girls have turned into motionless stones.

1.11	Æмæ уæд гъермæ уыцы дуртæ	лæууынц	тækкæ	
	æмæ уæд гъер -мæ уыцы дур -т -æ	лæуу -ынц	тækкæ	
	and then now ALL that stone PL NOM	stand PRS.3PL	exactly	
	ссæуыны , иу фæзгонд дзы	ис	æмæ уыцы ран	
	ссæуын -ы иу фæзгонд =дзы	ис	æмæ уыцы ран	
	slope INESS one meadow? =3SG.ENCL.INESS	EXST	and that place	

And till this time those stones are on the slope, there is a meadow there, and in that place.

1.12	Уæд гъермæ уыцы хох	хуины	Чызджыты	хох
	уæд гъер -мæ уыцы хох	хуин -ы	чыздж -ыт -ы	хох
	then now ALL that mountain	be called PRS.3SG	girl PL GEN	mountain
	æртæ хохы , æртæ хойы	номыл	баззади	уыцы
	æртæ хох -ы three mountain GEN	ном -ыл	ба- ззад -и	уыцы
	three sister GEN	name SUPER	PV stay PST.INTR.3SG	that

хох

mountain

Since then that mountain is called Girls' mountain, the three mountains, in honor of these three sisters that mountain is named.

Girls' mountain

Чызджыты хох

чæздæтæ хох

Девичья гора

Islam Sasiev, Dargavs

Ислам Сасиев, Даргавс

1.1	Чызджыты хох	тынг рæсугъд	хох	у
	чыздж -ыт -ы	хох	тынг рæсугъд	хох
	girl PL GEN	mountain	very beautiful	mountain be.PRS.3SG

The girls' mountain is a very beautiful mountain.

1.2	Бэрzonд	... ахәм	... фалейы	фаләрдыгәй	,	Хъобаны
	бэрzonд	ахәм	фале	-ы	фаләрдыгәй	Хъобан -ы
	high	such	at.other.side	INESS	from the other side	Koban GEN

æрдәгәй	иу	фарс	хуни	Уәләгъя	,	зәгъгә
æрдәг -әй	иу	фарс	хунин	-ы	Уәләгъя	зәгъ -гә
half	ABL	one	side	be called PRS.3SG	Walaghа	say CONV

It is so high, and on the other side, from the other side, from Koban's side one of its sides is called Walaghа, so they say.

1.3	Уым	иу	нә	фыдаелты	фыдаелтә	
	уым	=иу	нә=	фыдаел	-т -ы	фыдаел -т -ә
	DemDist.IN	=ITER	POSS.1PL=	father	PL GEN	father PL NOM
	дардтой		фос	, фыс	фос	, уым
	дард	-т -ой	фос	фыс	фос	уым
	hold,keep	TR	PST.TR.3PL	cattle	sheep	cattle
	уыдис		значит	, йәдтә	уәтәртә	, әмәе уым
	уыд	-ис	значит	йәд -т -ә	уәтәр -т -ә	әмәе уым
	be	PST.INTR.3SG		then PL NOM		PL NOM
	ләгәтты	йәдты	хүйссүйдисты		сәхәдәг	
	ләгәт	-т -ы	йәд -т -ы	хүйссүйд -исты		сәхәдәг
	cave	PL INESS	then PL GEN	sleep	PST.INTR.3PL	themselves

There our ancestors' ancestors kept their cattle, their sheep, there they had herds, they themselves slept in caves there.

1.4	Уым	иу	бахсәвиуат	кодтой	, фос	иу
	уым	=иу	ба- хсәвиуат	код -т -ой	фос	=иу
	DemDist.IN	=ITER	PV overnight stay	do TR PST.TR.3PL	cattle	=ITER
	аәрәмбырд	кодтой		, цәхх	сын	хастой
	аәр- аәмбырд	код -т -ой		цәхх	=сын	хаст -ой
	PV gathering	do	TR PST.TR.3PL	salt	=3PL.ENCL.DAT	carry PST.TR.3PL
	әмәе уым	...	әмәе сын		уәд	хәринаң
	әмәе уым		әмәе =сын		уәд	хәринаң
	and DemDist.IN		and =3PL.ENCL.DAT	then	food	хәсс -ын
	хъуыди		уырдәм	, әхсәв	уым	чи
	хъуыд	-и	уырдәм	әхсәв	уым	чи
	be.necessary	PST.INTR.3SG	there	night	DemDist.IN	зад -*0
	уыдонән					
	уыдон	-ән				
	DemDist.PL	DAT				

There they spent the night, gathered their cattle, they brought them salt there, and there... and thither one often had to bring food to those who spent the night there.

1.5	Аәмәе сын		цалдәр	, әртәе	хойы	хәрағыл
	әмәе =сын		цал	-дәр	хөртәе	хәрағ -ыл
	and =3PL.ENCL.DAT		how.many	INDEF	three	sister GEN
	ce	'	фсымәртән	уырдәм	хастой	хәринаң
	3PL.ENCL.GEN		фсымәр	-т -ән	уырдәм	хаст -ой
	brother	PL DAT	there		carry PST.TR.3PL	food

And four sisters brought food to their brothers on a donkey.

1.6	Уыдон	та	дзы	уым	карстый	хос
	уыдон	=та	=дзы	уым	карст -ой	хос
	DemDist.PL.NOM	=CONTR	=3SG.ENCL.INESS	DemDist.IN	cut PST.TR.3PL	hay

æмæ сæ	, куылдæр тигъмæ	схæцца	сты	афтæ	тынг
æмæ =сæ	куылдæр тигъ -мæ	с- хæцца	сты	афтæ	тынг
and =3PL.ENCL.GEN	as.soon.as ridge ALL PV mixed	be.PRS.3PL	so		very
тымыгъ аэрцахста	æмæ тымыгъ	сыстад			,
тымыгъ аэрц- ахст -а	æмæ тымыгъ	сы- стад	-*0		
snowstorm PV catch PST.TR.3SG	and snowstorm PV stand.up		PST.INTR.3SG		
бæстæтæ хаста	хъумæ сæ		былај		
бæстæ -т -æ хаст -а	хъумæ =сæ		был -æй		
region PL NOM carry PST.TR.3SG	must =3PL.ENCL.GEN		edge ABL		
раппærстаид	ахæм тынг	тымыгъ	уыд , æмæ уæд		
ра- ппærст -айд	ахæм тынг	тымыгъ	уыд æмæ уæд		
PV throw CNTRF.3SG	such very	snowstorm be	and then		
фæтарстысты	мæлæтæй	, хæрæг дæр	размæ	нал	
фæ- тарст -ысты	мæлæт -æй	хæрæг =дæр	раз -мæ	нал	
PV fear PST.INTR.3PL	death ABL	donkey =PTCL	front ALL	no.longer	
цыди	, семæ	къæбыла дæр	уыди		.
цыд -и	семæ	къæбыла =дæр	уыд -и		
go PST.INTR.3SG	3PL.COMIT	puppy =PTCL	be PST.INTR.3SG		

They mowed hay there, and when they reached the corner, a strong snowstorm caught them, a snowstorm started, covered everything around, and would have thrown them down the ridge, the storm was so strong, that they were afraid of death, and the donkey refused to go forward, and they also had a dog with them.

1.7 Амæ уæд хистæр ыскуывта	:	«Хуыщæутты Хуыщау !
æмæ уæд хистæр ыс- куывт -а		Хуыщæу -тт -ы Хуыщау

and then elder PV pray PST.TR.3SG god PL GEN god

And then the older one prayed: "Oh, God of Gods!..

1.8 кæд нæ	сафыс	уæд нæ	ам
кæд =нæ	саф -ыс	уæд =нæ	ам

if =1PL.ENCL.GEN destroy PRS.2SG then =1PL.ENCL.GEN DemProx.IN

цавд	дуртæ	фæлтая фестын	кæ	æмæ
цавд	дур -т -æ	фæлтая фе- ст	-ын	кæ
strike.PTCP.PST	stone PL NOM	better PV stand.up	INF do.IMP.2SG	and
нæ	былај	ма аппарут	» зæгъгæ	.
=нæ	был -æй	ма а-ппар -ут	зæгъ -гæ	

=1PL.ENCL.GEN edge ABL NEG PV throw PRS.2PL say CONV

...if we must day, let us better turn into motionless stones, but do not throw us from the ridge"

1.9 Амæ йæ	Хуыщау аерыхъуыста	, Хуыщаумæ	уыцы
æмæ =йæ	Хуыщау аэры- хъуыст -а	Хуыщау -мæ	уыцы

and =3SG.ENCL.GEN god PV listen PST.TR.3SG god ALL that

тæригъæддинад	схæцца	æмæ йæ	сæххæст	кодта
тæригъæддинад	с- хæцца	æмæ =йæ	с- æххæст	код -т -а

pity PV mixed and =3SG.ENCL.GEN PV full do TR PST.TR.3SG

And God heard them, God had pity and carried out their petition.

1.10 Чызджытæ фестадысты	цивд	дуртæ	...
чыздж -ытæ фе- стад -ысты	цивд	дур -т -æ	

girl PL PV stand.up PST.INTR.3PL strike.PTCP.PST stone PL NOM

цивд	дуртæ	бот
цивд	дур -т -æ	бот

strike.PTCP.PST stone PL NOM

The girls have turned into motionless stones.

1.11 **Æмæ уæд гъермæ** **уыцы дуртæ** **лæууынц** **тæккæ** ,
 æмæ уæд гъер -мæ уыцы дур -т -æ лæуу -ынц тæккæ
 and then now ALL that stone PL NOM stand PRS.3PL exactly
сæауыны , **иу фæзгонд** **дзы** **ис** **æмæ уыцы ран** .
 сæауын -ы иу фæзгонд =дзы ис æмæ уыцы ран
 slope INESS one meadow? =3SG.ENCL.INESS EXST and that place
 And till this time those stones are on the slope, there is a meadow there, and in that place.

1.12 **Уæд гъермæ** **уыцы хох** **хуины** **Чызджыты** **хох** ,
 уæд гъер -мæ уыцы хох хуин -ы чыздж -ыт -ы хох
 then now ALL that mountain be called PRS.3SG girl PL GEN mountain
æртæ хохы , **æртæ хойы** **номыл** **баззади** **уыцы**
 æртæ хох -ы æртæ хо -йы ном -ыл ба- ззад -и уыцы
 three mountain GEN three sister GEN name SUPER PV stay PST.INTR.3SG that
хох
 mountain

Since then that mountain is called Girls' mountain, the three mountains, in honor of these three sisters that mountain is named.

Girls' mountain

Чызджыты хох

чæзðæтæ хох

Девичья гора

Islam Sasiev, Dargavs

Ислам Сасиев, Даргавс

1.1 **Чызджыты** **хох** **тынг** **рæсугъд** **хох** **у** .
 чыздж -ыт -ы хох тынг рæсугъд хох у
 girl PL GEN mountain very beautiful mountain be.PRS.3SG

The girls' mountain is a very beautiful mountain.

1.2 **Бæрзонд** ... **ахæм** ... **фалейы** **фалæрдыгæй** , **Хъобаны**
 бæрзонд ахæм фале -йы фалæрдыгæй Хъобан -ы
 high such at.other.side INESS from the other side Koban GEN
æрдæгæй **иу фарс** **хуины** **Уæллаæгъя** , **зæгъгæ** .
 æрдæг -æй иу фарс хуин -ы Уæллаæгъя зæгъ -гæ
 half ABL one side be called PRS.3SG Walagha say CONV

It is so high, and on the other side, from the other side, from Koban's side one of its sides is called Walagha, so they say.

1.3 **Уым** **иу** **нæ** **фыдæлты** **фыдæлтæ**
 уым =иу нæ= фыдæл -т -ы фыдæл -т -æ
 DemDist.IN =ITER POSS.1PL= father PL GEN father PL NOM
дардтой **фос** , **фыс** **фос** , **уым** **сын**
 дард -т -ой фос фыс фос уым =сын
 hold,keep TR PST.TR.3PL cattle sheep cattle DemDist.IN =3PL.ENCL.DAT

уыдис , значит , йәйтә
 уыд -ис значит йәд -т -ә уәтәр -т -ә аәмә уым
 be PST.INTR.3SG then PL NOM PL NOM and DemDist.IN
ләгәтты **йәдты** **хүйссыдысты** **сәхәдәг**
 ләгәт -т -ы йәд -т -ы хүйссыд -ысты сәхәдәг
 cave PL INESS then PL GEN sleep PST.INTR.3PL themselves
 There our ancestors' ancestors kept their cattle, their sheep, there they had herds, they themselves slept in caves there.

1.4 Уым **иу** **бахсәвиат** **кодтой** , **фос** **иу**
 уым =иу ба- хсәвиат код -т -ой фос =иу
 DemDist.IN =ITER PV overnight stay do TR PST.TR.3PL cattle =ITER
әрәмбырд **кодтой** , **цәхх сын** **хастой** **уырдәм** ,
 әр- әмбырд код -т -ой цәхх =сын хаст -ой уырдәм
 PV gathering do TR PST.TR.3PL salt =3PL.ENCL.DAT carry PST.TR.3PL there
әмәе уым ... **әмәе сын** **уәд хәринаң** **хәссин**
 әмәе уым әмәе =сын уәд хәринаң хәсс -ын
 and DemDist.IN and =3PL.ENCL.DAT then food carry INF
хъуыди **уырдәм** , **әхсәв уым** **чи зад** ,
 хъуыд -и уырдәм әхсәв уым чи зад -*0
 be.necessary PST.INTR.3SG there night DemDist.IN who grow PST.INTR.3SG
уыдонән
 уыдон -ән
 DemDist.PL DAT

There they spent the night, gathered their cattle, they brought them salt there, and there... and thither one often had to bring food to those who spent the night there.

1.5 Аәмәе сын **цалдәр** , **әртәе хойы** **хәрағыл** ,
 аәмәе =сын цал -дәр әртәе xo -ый хәрағ -ыл
 and =3PL.ENCL.DAT how.many INDEF three sister GEN donkey SUPER
 се , **фсымәртән** **уырдәм** **хастой** **хәринаң** .
 фсымәр -т -ән уырдәм хаст -ой хәринаң
 3PL.ENCL.GEN brother PL DAT there carry PST.TR.3PL food

And four sisters brought food to their brothers on a donkey.

1.6 Уыдон **та** **дзы** **уым** **карстый** **хос** ,
 уыдон =та =дзы уым карт -ой хос
 DemDist.PL.NOM =CONTR =3SG.ENCL.INESS DemDist.IN cut PST.TR.3PL hay
әмәе сә , **куылдаер** **тигъмә** **схәцца** **сты** **афтә** **тынг**
 аәмәе =сә куылдаер тигъ -мә с- хәцца сты афтә тынг
 and =3PL.ENCL.GEN as.soon.as ridge ALL PV mixed be.PRS.3PL so very
тымыгъ **әрцахста** **әмәе тымыгъ** **сыстад** ,
 тымыгъ әрц- ахст -а әмәе тымыгъ си- стад -*0
 snowstorm PV catch PST.TR.3SG and snowstorm PV stand.up PST.INTR.3SG
бәстәтә **хаста** , **хъуамә** **сә** **былаәй**
 бәстә -т -ә хаст -а хъуамә =сә был -әй
 region PL NOM carry PST.TR.3SG must =3PL.ENCL.GEN edge ABL
раппәрстаид **ахәм** **тынг** **тымыгъ** **уыд** , **әмәе** **уәд**
 па- ппәрст -айд ахәм тынг тымыгъ уыд әмәе уәд
 PV throw CNTRF.3SG such very snowstorm be and then

æртæ	хохы	,	æртæ	хойы	номыл	базади	уыцы				
æртæ	хох	-ы	æртæ	хо	-йы	ном	-ыл	ба-	ззад	-и	уыцы
three	mountain	GEN	three	sister	GEN	name	SUPER	PV	stay	PST.INTR.3SG	that

хох

хох

mountain

Since then that mountain is called Girls' mountain, the three mountains, in honor of these three sisters that mountain is named.